

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВ

Освітня програма **«Образотворче мистецтво»**

Спеціальність **023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №6 від 12 січня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія мистецтв
Викладач (-і)	Дяків Марія Володимирівна доц., канд. мистецтв. кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
Контактний телефон викладача	Дяків Марія Володимирівна 0679586553
Е-mail викладача	Дяків Марія Володимирівна mariia.dyakiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний / Заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, <i>розміщеному на інформаційному стенді кафедри</i> . Також консультації проводяться шляхом онлайн та офлайн.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є сфера філософського знання, що вивчає природу мистецтва. Естетичне ставлення до дійсності, що міститься у всіх видах людської діяльності, не могло не стати предметом самостійного культивування. Таким особливим видом людської діяльності, в якому естетичне, втілюючись у художнє, є і зміст, і спосіб, і мета, є мистецтво. Мистецтво - це професійна сфера діяльності, в якій естетичне свідомість із супутнього елемента перетворюється в основну мету. Предмет науки впливає на її методи, тобто прийоми, способи дослідження об'єкта. Філософія мистецтв це галузь філософського знання, що передбачає висвітлення основних етапів розвитку філософської теорії мистецтв, а також поглиблений аналіз його художньої образної природи та соціокультурних функцій. В процесі навчання у студента повинна сформуватись естетична позиція, щодо розуміння та оцінки творів мистецтва. Курс передбачає два змістових модулі – перший присвячений розкриттю історичного становлення філософії мистецтв; у темах другого модуля концептуалізується його сутнісні параметри: онтологічні та феноменологічні аспекти мистецтва, його поліфункційна природа та специфіка образно-символічної мови. Тому, вивчення даної дисципліни передбачає між предметні зв'язки з курсами філософії, естетики, психології, культурології, мистецтвознавства. Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>: 1. Вступ до філософії мистецтв. Етапи розвитку історичного становлення філософського вчення про мистецтво. 2. Теорія художньої творчості у філософському контексті аналізу мистецтва. Програма навчального курсу передбачає системне та послідовне вивчення та засвоєння матеріалу студентами протягом двох семестрів. Вивчення основ філософської думки про мистецтво розпочинається з античних часів і завершується найбільш приметними теоріями мистецтва сучасності. . В результаті підготовки студента за курсом філософії мистецтв в образотворчому мистецтві розвивається абстрактне та художньо-філософське мислення, що є невід'ємною умовою розвитку творчої особистості в полікультурному просторі України. Освоєння сучасних методів та принципів роботи універсального художника є метою вивчення пропонованого курсу.	

Основними джерелами навчальної дисципліни “Філософії мистецтв” є література вітчизняних і зарубіжних вчених, що займаються проблемами дослідження образотворчого мистецтва в системі сучасних технологічних інновацій. Оскільки філософія мистецтв поєднує в собі знання декількох дисциплін, то показовою є праця “Естетика” Левчука Л. Т., де автор пропонує свій погляд на історію, проблематику, теоретично-практичне значення естетичного знання. З метою поглибити знання про історію української філософії та представників різних сфер духовної культури і їх внесок у розвиток філософської думки використано матеріали авторів Возняка С. М., Голяничка М. Ю., Москаленка Ю. М.

Вивчення навчальної дисципліни сприяє розвитку у студентів вмінь логічно мислити, виводити свої мистецькі парадигми, обґрунтовувати художні зображення. У Законі України “Про вищу освіту” передбачено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід’ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. Тому, окреслене коло питань є важливим для засвоєння та набуття практичних навичок студентами, що навчаються за спеціальністю “Образотворче мистецтво”.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу полягає у допомозі студентам сформувати уявлення про основні проблеми розвитку філософії мистецтв, її історію, категорії, поняття та підходи до вирішення сучасних естетичних та соціокультурних проблем. Вивчаючи філософські, естетичні, мистецтвознавчі вчення про розуміння ролі мистецтва у житті людини студентом набуваються особливі знання, що допомагають в подальшому процесі творчості збагнути концептуальне наповнення мистецьких зображень. В процесі вивчення філософських теорій про мистецтво розширюється коло знань про буття, людину, свідомість, культуру тощо.

Основними цілями є вироблення ціннісних орієнтирів сприйняття творів мистецтва, розуміння історичного становлення та розвитку мистецтва загалом у контексті соціокультурних змін. Застосування філософських знань в галузі рисунку, живопису, історії мистецтв, композиції, кольорознавства для творення концептуального авторського мистецтва, що підкріплене світоглядними ідеями пізнання та візуалізації художником світу. Теоретичний матеріал підібраний так, що студенти одержують цінні відомості щодо історії розвитку філософії мистецтва, відомості щодо розвитку цього напрямку філософського вчення протягом світової історії мистецтв. Тому розглядаючи філософські теорії розвитку мистецтва студент збагачується пізнанням змісту і суті великих мистецьких епох, отримує вміння аналізу сучасних мистецьких тенденцій з огляду на розуміння їх через призму філософського мислення.

В курсі філософії мистецтв використані найбільш яскраві та показові міркування теоретиків минулого і сучасності, які цілком задовольняють художньо-естетичне розуміння мистецтва, а в ньому і творчості окремих особистостей. Виконання найскладніших завдань завжди розпочинається з поступових етапів, в яких виявляються уміння студента самореалізувати та поєднати ідею з практикою; навчити організовано та творчо працювати – основне завдання курсу; засвоїти знання та розкрити власний творчий потенціал ось що є найголовнішим для студента.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.

Загальні компетентності

1. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
6. Навички міжособистісної взаємодії.

7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
8. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно просторового та візуального середовища.
2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.
3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах.
5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.
6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.
8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва.
9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
10. Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
11. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.
12. Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	3	вибірковий

Тематика курсу

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Модуль I. Вступ до філософії мистецтв. Етапи розвитку історичного становлення філософського вчення про мистецтво

Тема № 1. Вступ у філософію мистецтв. Філософські теорії мистецтва епохи античності.	2		
Тема № 2. Філософські принципи розуміння мистецтва у добу середньовіччя.	2		
Тема №3. Філософія мистецтв Нового часу.		2	10
Тема №4. Філософські концепції мистецтва новітньої доби.		2	10
Тема №5. Філософські постулати мистецтва модернізму.		4	10

Модуль II. Теорія художньої творчості у філософському контексті аналізу мистецтва

Тема № 6. Теорія мистецтв в проблематиці філософського осмислення.	2		
Тема № 7. Феноменологія та герменевтика мистецтв.	4		
Тема № 8. Семіотика мистецтва (філософські аспекти сприйняття).		4	10
Тема №9. Соціокультурні функції мистецтва у суспільстві.		4	10
Тема № 10. Діалектика мистецтва. Філософське осмислення проблем розвитку.		4	10
ЗАГ.:	10	20	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Навчально-наукового Інституту мистецтв та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” та Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів. В третьому семестрі здійснюється: поточний контроль знань та вмінь студентів під час лекційних та практичних занять; періодичний та семестровий контроль дозволяє визначити рівень підготовки здобувачів вищої освіти на етапах виконання завдань. Форма контролю – екзамен
Вимоги до письмової роботи	Вивчення дисципліни передбачає <u>обов’язкове</u> виконання всіма студентами письмових робіт, які виконуються протягом семестру. Наукова доповідь – повідомлення на певну тему, оформлене у вигляді реферату. Структура доповіді: титульний лист (назва установи, тема роботи, ім’я та прізвище виконавця роботи, ім’я та прізвище викладача); вступ (мета, завдання та актуальність роботи); основна частина (розкриття теми роботи); висновки (ключові тези, результати дослідження), бібліографія (список використаної літератури).
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена положенням про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у Навчально-науковому Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються положенням про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у Навчально-науковому Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. За результатами поточного контролю надається допуск студенту до семестрового контролю, який проводиться у формі екзамену та складається з теоретичної та практичної частин.

7. Політика курсу

Письмові роботи:

Планується виконання студентами обов’язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов’язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках і завданнях для підготовки до семінарських (практичних) занять), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань, курсових робіт (за вибором студента).

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення

плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов’язковому порядку. Студент зобов’язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у Навчально-науковому Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://art.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/>).

8. Рекомендована література

1. Адорно Т. Теорія естетики / Т. Адорно; пер. з нім. П. Тарашук. К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2002. 518 с.
2. Беньямін В. Мистецький твір у доробку своєї технічної відтворюваності / В. Беньямін; пер. з нім. Ю. Рибачук // Беньямін В. Вибране. Львів: Літопис, 2002. С.53 – 97.
3. Богачов А. Л. Передісторія філософської герменевтики / А. Л. Богачов // Наукові записки. Том 18. Філософія та релігієзнавство. С. 17 – 21.
4. Бурдье П. Форми капітала / П. Бурдье ; пер. с англ. М. С. Добряковой; Бурдье П. Различение: социальная критика суждения (фрагменты книги) / П. Бурдье ; пер. с фр. О. И. Кирчик // Западная экономическая социология: хрестоматия современной классики. М. : РОССПЭН, 2004. 680 с.
5. Введение в социологию искусства : учеб. пособие для гуманитар. вузов / Е. В. Дуков, В. С. Жидков, Ю. В. Осокин и др. СПб.: Алетейя, 2001. 255 с.
6. Жидков К. С. Искусство и картина мира / К. С. Жидков, К. Б. Соколов. М. : Алетейя, 2003. 464 с.
7. Зигмунд Фрейд Невпокій в культурі / Фрейд Зигмунд. К.: Апріорі, 2021. 120 с.
8. Кошарний С. Ідея генетичної феноменології в теоретичній спадщині Гуссерля / С. Кошарний // НаУКМА. Розділ І. Історія всесвітньої філософії. Київ. С. 33 – 40.
9. Левчук Л. Т. Естетика: Підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; за заг. ред. Л. Т. Левчук. К.: Вища школа, 1997. 399 с.
10. Лосев А. Ф. Проблема художественного стиля / А. Ф. Лосев. К.: “Collegium”, 1994. 288 с.
11. Умберто Еко Історія філософії. Античність та середньовіччя / Еко Умберто, Федріга Рікардо. К.: Фоліо, 2021. 555 с.
12. Філософська думка України: імена та ідеї. Навчально-методичний посібник. Друге доповнене видання (Возняк С. М., Голянич М. Ю., Москаленко Ю. М.). Івано-Франківськ: Плай, 2003. 136 с.
13. Шеллинг Ф. Філософія мистецтва / Ф. Шеллинг; пер. с нем. П. С. Попов. М.: Мысли, 1966. 496 с.
14. Шлейермахер Ф. Герменевтика / перевод с немецкого А. Л. Вольського. СПб.: “Европейский Дом”, 2004. 242 с.